

Patientsäkerhet under Covid-19-pandemin

Fastställd av hälso- och sjukvårdsdirektören (HS 2020-00257) 2020-04-27

Utarbetad av biträdande regionchefläkare i samarbete med Koncernstab hälso- och sjukvård

Huvudbudskap

- Närvaro, engagemang och dialog är grundläggande för att kunna upprätthålla en god patientsäkerhet.
- Att identifiera och matcha medarbetares reella kompetens med relevanta arbetsuppgifter bidrar till att kunna upprätthålla en god patientsäkerhet.
- Lagar och föreskrifter som styr hälso- och sjukvårdsarbetet gäller fortsatt.

Syfte

Tydliggöra patientsäkerhetsperspektivet under covid-19 pandemin

Målgrupp

Chefer

Bakgrund

Covid-19-pandemin ställer höga krav på hälso- och sjukvårdens förmåga att utöka sin kapacitet för vård, framförallt intensivvård, men även nya vårdavdelningar för vård av patienter med covid-19.

Förvaltningarna i VGR har tagit fram planer för hur utökningen av intensivvårdskapaciteten och de nya Covid-19 avdelningarna ska ske, samt bemanning av densamma.

Bemanning och arbetsformer kommer att påverkas av pandemin. Många medarbetare kommer efter kortare utbildningsinsatser att arbeta under helt nya förhållanden med nya arbetsuppgifter och nya kollegor.

Därmed finns det ett behov att belysa frågeställningar inom patientsäkerhetsområdet som uppkommer under arbetet med att utöka kapaciteten och de förändringar som sker.

Denna vägledning innehåller kunskapsunderlag och en checklista.

Den kan komma att kompletteras med ytterligare material

Författningar

Det är viktigt att komma ihåg att de lagar och föreskrifter som styr arbetet i hälso- och sjukvården även gäller under covid-19 pandemin.

Dokumentation

Kraven på dokumentation i patientjournalen gäller fortsatt. Journaltext hålls kortfattad, dubbeldokumentation undviks och om möjligt undvik fritext genom att använda befintliga förval och mallar. Tydlig dokumentation av medicinska och omvårdnadsmissiga beslut är av yttersta vikt.

Tänk på att även organisatoriska ställningstagande behöver dokumenteras inom förvaltningens verksamheter.

God och säker vård

Den nationella handlingsplanen för patientsäkerhet har som mål god och säker vård, överallt och alltid. Följande delar av handlingsplanen är bra att fokusera på under covid-19 pandemin.

Grundläggande förutsättningar:

- Engagerad ledning och tydlig styrning

- Adekvat kunskap och kompetens

Prioriterade fokusområden:

- Tillförlitliga och säkra system och processer
- Ökad riskmedvetandet och beredskap
- Säker vård här och nu

Att tänka på / Att beakta

Engagerad ledning och tydlig styrning

En grundläggande förutsättning för en säker vård är en engagerad och kompetent ledning och tydlig styrning, på alla nivåer.

Med många nya medarbetare ökar kraven på cheferna och det behövs noggrann introduktion och uppföljning för nya medarbetare och medarbetare som får förändrade arbetsuppgifter.

För att medarbetarna ska uppleva trygghet gällande arbetsfördelning, kompetens och kunskap krävs en tydlig dialog på enheterna.

Den närmsta chefen behöver vara närvarande för att stödja medarbetarna.

När medarbetare har varit med om en negativ händelse ökar medarbetarens behov av chefs stöd. Om en allvarlig avvikelse inträffar bör chefen vara väl insatt i hur medarbetare ska stödjas och omhändertas. De rutiner och riktlinjer som finns på förvaltningen och som berör negativa händelser bör vara väl kända för alla chefer och tillgängliga för medarbetare. Skapa utrymme för daglig reflektion i arbetsgruppen.

Adekvat kunskap och kompetens

Många medarbetare kommer efter kortare utbildningsinsatser att arbeta med helt nya arbetsuppgifter och i helt nya arbetslag och lokaler. Det är viktigt att utbildningarnas innehåll är dokumenterade och att kompetensen medarbetarna har fått under utbildningen motsvarar de nya arbetsuppgifternas krav. Det är den reella kompetensen som avgör vilka arbetsuppgifter medarbetaren kan och ska utföra. Detta måste vara väl känt för alla medarbetare på enheten så för att förväntningarna och kraven inte ska överstiga kompetensen.

- Dokumentera utbildningens innehåll
- Säkerställ medarbetarnas reella kompetens
- Tydliggör vem som får utföra olika arbetsmoment på enheten

Tillförlitliga och säkra system och processer

Att följa riktlinjer och rutiner som finns i verksamheten och vårdhandboken ger stöd och utgör grunden för en säker vård. Under covid-19-pandemin behöver vi fortsätta att arbeta med den struktur för säkra system som utgörs av regionens, verksamhetens och vårdhandbokens riktlinjer och rutiner. Samverkan med kommunerna är en viktig pusselbit för en säker vård.

Vid verksamhetsförändringar bör riskanalyser göras i den omfattning som är lämplig, aktiviteter tas fram för funna risker, dokumenteras och följs upp. Vid nya verksamhetsförändringar bör ny/kompletterande riskanalys göras.

Nya riktlinjer och rutiner kommer att behövas, tänk på:

- Fortsätta att använda övergripande rutiner t.ex. kommunicera via SBAR
- Aktuella rutiner skall vara välkända

- Riktlinjer och rutiner kan behöva uppdateras som en följd av riskanalyser och avvikelserapportering
- Vid behov ta fram nya rutiner för verksamheten

Ökad riskmedvetandet och beredskap

Ledningen bör uppmuntra till att rapportera avvikelser i Med Control PRO.

I händelsebeskrivningen ska orden covid eller corona finnas med för att möjliggöra uppföljning.

Kontinuerlig utvärdering av arbetet och arbetsformerna på enheten är nödvändig för att säkerställa patientsäkerheten.

Exempel på verktyg och metoder:

- Ökad användningen av Med Control PRO
- Diskussion om risker, avvikelser och tillbud
- Daglig risk- och avvikelseidentifiering t.ex. Gröna korset

Säker vård här och nu

Covid-19 pandemin påverkar all verksamhet inom hälso- och sjukvård. och kommer att kräva anpassningar. Delar av vården kan trots det bedrivas som vanligt men alla medarbetare bör vara observanta på risker för patientsäkerheten. När anpassningar behöver göras ska riskbedömningar genomföras. Riskbedömningens omfattning avgörs utifrån situation och vid behov tas en plan för aktiviteter fram.

Cheferna behöver skapa möjlighet och forum för medarbetarna att delge sina observationer.

Innehållsansvarig:

Marga Brisman, biträdande regionchefläkare, Koncernstab hälso- och sjukvård

Referenser:

[Nationell handlingsplan för patientsäkerhet](#)

[Gröna korset](#)

[Checklista säker kirurgi](#)

[SBAR](#)

[Samlat stöd för patientsäkerhet](#)

Checklista för patientsäkerhet under Covid-19 pandemin

Baseras på checklista framtagen av Axel Ros Chefläkare, Region Jönköping

Arbetet med patientsäkerhet och medarbetarsäkerhet är lika viktigt under de förutsättningar som ges er nu som annars i vår ordinarie verksamhet.

På många enheter finns personal från olika andra verksamheter vilka snabbt ska tränas in att arbeta tillsammans med en för dem ny patientgrupp i en obekant vårdmiljö. På många enheter vårdas patienter med smittsam sjukdom med höga krav på vårdhygien. Efterlevnad av rutiner och riktlinjer krävs, samtidigt som förutsättningarna kommer ändras hela tiden. Risker kommer uppstå och behöva hanteras när de gör det, det ställer särskilda krav på att ha en förmåga att se och prata om riskerna och kunna agera så att riskerna hanteras bra. Du och medarbetarna kommer behöva lära er mycket efter hand i ert arbete och kommer ha mycket att prata om och bearbeta.

Denna checklista är tänkt som ett stöd i arbetet.

- **Bemanning**
 - Om möjligt se till att det alltid finns erfaren personal i varje arbetslag och att det vara återkommande personal så mycket som möjligt eftersom man inte klarar av att ge en god introduktion till många nya varje dag.
 - Se till att ni har utsedd bemanningsansvarig sjuksköterska för verksamheten varje pass.
 - Etablera rutiner för ”check-in” och ”check-out” i anslutning till att arbetspass påbörjas och avslutats. Detta underlättar när man har många nya medarbetare och kan kanske kombineras med Gröna korset. Se nedan.
- **Introduktion**
 - All personal ska ha tagit del av enhetens utbildningsmaterial.,
 - Säkra er om att alla medarbetare har rätt kunskap om relevanta rutiner och medicinteknisk utrustning som är aktuella för patientgruppen.
- **Hygienrutiner**
 - Försäkra er särskilt om att alla medarbetare är trygga i hygienrutinerna och har förutsättningar att efterleva dem.
- **Kommunikation**
 - Har ni säkra rutiner och arbetssätt för kommunikation? SBAR eller annan metodik?
- **Säker vård**
 - Skapa rutin för Gröna korset eller liknande forum för risk- och avvikelseidentifiering och gemensamt lärande, där alla personalkategorier deltar, gärna i anslutning till alla arbetspass.
 - Upprätthåll rutiner för arbete med avvikelser.
- **Medicinskbehandling**
 - Skapa rutiner för avstämning av medicinsk behandling av inneliggande patienter mellan läkare på alla Covid-enheter.

Verktyg

- **Gröna korset**
 - Gröna korset är en enkel visuell metod för att identifiera risker och vårdskador i realtid och ska ses som ett verktyg för lärande. Metoden passar för många verksamheter - avdelningar, mottagningar, stödverksamheter med flera.
 - [Gröna korset](#)

- **Check-in/ Check-out**
 - Att inför varje arbetspass försäkra sig om att de som är på plats har bästa förutsättningar för att arbeta tillsammans. Det finns en betydande risk att vi kommer ha arbetspass där de som arbetar tillsammans inte känner varandra. Därför behövs en ”check-in” som i [checklistan för säker kirurgi](#) - presentera er för varandra – vilka är här idag, känner vi varandra? - hur mår vi idag? - hur känner vi inför kommande arbetspass? - vilka är våra risker, och hur ska vi hantera dem?
 - Vid arbetspasset slut för att stärka teamet och fånga lärandet samt förbygga stressreaktioner: -vad fungerade bra idag? -vad behöver vi ändra på till imorgon? -hur mår vi nu? Behöver någon extra stödinsatser/debriefing?

- **SBAR**
 - En väl beprövad kommunikationsmodell för att säkerställa god informationsöverföring
 - [SBAR](#)